

Hørings svar - Meld. St. 22 «Kunstnarkår» - kort utgave

Som forventet inneholder denne meldingen mange positive elementer, flere skuffelser og enkelte rene mangler – og som så ofte skal mye «sees nærmere på/vurderes/utredes».

Mange kulturarbeidere opplever at de ikke får arbeidsoppdrag uten å måtte ta dem i egen næring. I mange av disse situasjonene er dette snakk om «uekte» og påtvungne næringsoppdrag. Konsekvensen av å være næringsdrivende er at man mister trygderettigheter, står uten yrkesskadeforsikring og at arbeidsmiljøloven og tariffavtaler ikke gjelder.

I meldingen er arbeidstakerbegrepet grundig omtalt, og vi merker oss også at departementet i boks 9.3 omtaler vår sak om oppdragsforholdet i Tromsøysund menighet og den saken vi har vunnet på vegne av våre medlemmer der.

Noe overraskende er det derfor at regjeringen hverken omtaler eller tydeliggjør hvilket syn departementet har på tilknytningsforholdene i eksempelvis DKS, NRK eller på andre områder.

I det samme kapittelet blir det også uttrykt et ønske fra regjeringen om et forsterket trepartssamarbeid og en økt organisasjonsgrad. Skal vi få etablert dette må så mange som mulig av kunstnerne være tilknyttet arbeidslivet på vanlig måte. NRK er eid av KUD, vi mener at eier av virksomheten kan kreve ryddige lønns- og arbeidsforhold i en heleid virksomhet.

DKS eies av det offentlige. Å kreve at bestillere i DKS-ordningen engasjerer kunstnerne som arbeidstakere er helt naturlig. Det må også sees på hvordan de skapende kunstnerne - koreografene, regissørene, scenografene og andre – skal kunne kompenseres for sitt arbeid. Vi vil derfor igjen be regjeringen kreve at fylkeskommuner og kommuner som engasjerer kunstnere til å bidra i DKS om å engasjere disse som arbeidstakere og ikke som oppdragstakere.

Men noen skal og må fremdeles være næringsdrivende. Det var derfor svært bra at regjeringen i Hurdalserklæringen meldte at de ville «utrede og forbedre sosiale ordninger for selvstendig næringsdrivende». Samtidig foreslås det svært få konkrete tiltak i denne meldingen.

Regjeringen ber derimot om flere innspill til videre utredning, noe vi i Creo allerede har levert på. Tilsynelatende er planen for det videre arbeidet svært avgrenset, og fokuset omhandler kun kunstnerens kunnskap om sine sosiale rettigheter, utfordringer i møte med NAV og de frivillige forsikringsordningene.

Creo har svært mange ganger pekt på at det første regjeringen kan gjøre er å heve sykepengegrunnlaget etter dag 16 fra 80 til 100%. Vi har tidligere foreslått overfor Stortinget - og fått igjennom - hevinger av denne satsen, det er ukomplisert og svært treffsikkert å gjøre. Vi ber komiteen foreslå overfor Stortinget at dette gjøres.

På side 87 skriver regjeringen at de har satt ned et lønnsutvalg som skal se på lønnsdannelse og lønnsfordeling blant tilsatte utenfor det organiserte arbeidslivet. Dette utvalget skal også se på omfanget av andre tilknytningsformer. Vi forventer at situasjonen for selvstendig næringsdrivende kunstnere blir en del av dette arbeidet.

Regjeringen vil gi Kulturdirektoratet i oppgave å utarbeide en strategi for rimelig betaling av kunstnere og forslag til overordnede verdiprinsipp. Dette initiativet, og særlig at det skal gjennomføres i samarbeid med kunstnerorganisasjonene, støttes av Creo. Samtidig er det avgjørende at dette ikke kommer i konflikt med partenes forhandlingsfrihet.

Stipendene er et viktig tilskudd til kunstnerøkonomien. Creo er positive til forslaget om å overføre sekretariatsfunksjonen til Kulturdirektoratet. Vi mener dette vil tydeliggjøre ansvaret staten har, ikke bare for honorering av arbeidet som utføres i stipendkomiteene, men også for en forsvarlig forvaltning av ordningen. Samtidig er det klokt at kunstnerorganisasjonene fortsatt kan oppnevne medlemmene i komiteene.

Det varsles en revisjon av forskrift om statens stipend og garantiinntekt. Det har vært store endringer i kunstfeltet siden forskriften ble vedtatt i 1998, så tiden er inne. Regjeringen foreslår at Utvalget for statens kunstnerstipend skal vedta kvotefordelingen. Creo er bekymret for at dette vil føre til et sterkt press på medlemmene av Utvalget og en uheldig politisering av organet.

Creo mener at stipendordninger også må være pensjonsgivende. Positivt er det derfor at regjeringen på side 101 ønsker å «greie ut pensjonsopptjening på langvarige stipend». Dette er ikke vanskelig, her burde regjeringen gitt et tydeligere signal på at dette ikke bare skal utredes, men innføres. Med regjeringens arbeid for å innføre pensjon for første dag og første krone, stiller vi oss undrende til at dette skal avgrenses til langvarige stipend. En slik prioritering får oss dessverre til å spørre oss om lavtlønnede kunstnere er mindre verdt enn andre lavtlønte.

Vi i Creo var svært tilfredse med at Stortingets flertall bevilget 3 millioner kroner til en oppstart av en Musikerallianse i forbindelse med behandlingen av revidert budsjett for 2023. Denne bestillingen fra Stortinget har vi levert på, og sammen med Norsk teater- og orkesterforening har vi nå etablert styre og er nå i full gang med å tilrettelegge for de første ansettelsene.

Vi er derfor svært skuffet over at regjeringen i sin kunstmelding avviser tanken om en Musikerallianse. Vi er også svært overrasket over den negative og til dels feilaktige fremstillingen av allianser regjeringen bygger denne avvisningen på. Omtalen av virksomheten er verken i tråd med de utredningene som ble gjort i forkant av etableringen av SKUDA i 2012, eller i overensstemmelse med hvordan de i dag ivaretar rollen som arbeidsgiver. Omtalen stemmer heller ikke overens med utredningen om Musikeralliansen AS.

Flere kulturarbeidsplasser kan sikres ved å gi Forsvarets musikk tilstrekkelige og forutsigbare rammevilkår. Vi har i den forbindelse bedt om at Stortinget ber Regjeringen å utarbeide en ny Stortingsmelding om Forsvarets musikk, og gjentar dette ønsket nå.

Meldingen er ikke så konkret på hvordan ordningen med regionale kulturfond skal fungere, men Creo håper at dette vil være et verdifullt tilskudd til kunst- og kulturlivet, ikke minst for det viktige samarbeidet mellom det profesjonelle og det frivillige kulturlivet.

Svært mange kunstnere er avhengige av vederlagsinntekter. Retten til rimelig vederlag er ett svært viktig prinsipp for veldig mange kulturarbeidere. I kap 11 er kompensasjonsordningen for privatkopiering nevnt. Vi oppfordrer regjeringen til å se det innlysende; at den er alt for liten, og at utvidelse med flere kunstfelt i 2018 uten tilsvarende økonomisk kompensasjon nå må rettes opp.

Det er gledelig at regjeringen er så tydelige på at de vil sikre god økonomi for kunstinstitusjoner over hele landet, og at det skal etableres en ordning som kan bidra til langsiktig og forutsigbar finansiering av etablerte scenekunstgrupper. Vi ber Stortinget merke seg at avviklingen av ABE-reformen så langt ikke har bidratt til å styrke institusjonsøkonomien. Tvert imot innebærer regjeringens budsjettforelegg for 2024 et realkutt i institusjonenes økonomiske rammer på 1. pst. når vi legger Finansdepartementets egne tall til grunn.

Kvalitet i kunstnerisk prestasjon er en forutsetning for å kunne livnære seg som kunstner, og en optimalt fungerende fysisk og mental helse er avgjørende for å kunne levere på topp nivå gjennom hele karrieren. Kunstners yrkeshelse henger derfor uløselig sammen med kunstnerøkonomien, og Creo stiller seg derfor uforstående til at man kan skrive en melding om «Kunstnarkår» uten å omtale dette temaet. Ikke minst ettersom flertallet av kunstnere i Norge ikke har noen arbeidsgiver med HMS-ansvar.

Kunstmeldingen favner bredt i norsk kunst- og kulturliv, men vi mener en viktig aktør som Den norske kirke er glemt. Det er stor kunstnerisk aktivitet i kirker rundt om i hele landet og vi skulle gjerne sett at regjeringen hadde noen ambisjoner på dette området.

Vi savner også omtale av skoleverkets og kulturskolens rolle som grunnlaget for fremtidens kulturliv.